

Oponentní posudek dizertační práce

Autor práce: Ing. arch. Petr Novák

Název práce: Architektura pasivních domů na venkově

Pracoviště: Fakulta architektury VUT v Brně, ústav navrhování V

Vedoucí práce: prof. Ing. arch. Hana Urbášková, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 2013

Oponentní posudek jsem zpracoval na základě pověření předsedy komise pro obhajobu dizertační práce doc. Ing. arch. Maxmilia Wittmann, Ph.D., čj. 13/15900/13, ze dne 19. 12. 2013. Předmětem posouzení byla dizertační práce v tištěné podobě - svázaný textový elaborát o 145 stranách. Jedná se o dílčím způsobem přepracovanou disertační práci, na první verzi jsem již jednou napsal kladný/doporučující posudek 21. června 2013.

Disertační práce architekta Nováka se věnuje objektům veřejného občanského vybavení realizovaným v pasivním standardu. Primárním cílem práce bylo prověření možnosti výstavby takovýchto domů na venkově v České republice. Toto prověřování se událo na souboru konkrétních realizací, které jsou v práci podrobně rozebrány. Výsledkem je konstatování, že takové domy je možné u nás stavět, a to navíc s vysokým podílem uplatnění přírodních materiálů, přičemž tímto zároveň nemusí trpět jejich architektonická hodnota, ba naopak.

Hodnocení dizertační práce dle dílčích kritérií:

1. Aktuálnost tématu dizertační práce

Zvolené téma je mimořádně aktuální, reflektuje soudobé trendy vývoje stavebnictví ve vyspělých evropských zemích. Její potřeba je evidentní v českých podmínkách, kde je podíl výstavby domů s malou spotřebou energie nízký. Publikace takového zaměření se jeví aktuální mimo jiné také v kontextu zákona č. 406/2016Sb., o hospodaření energií, zejména jeho novely č. 318/2012 Sb., která stanovuje povinnost výrazného snížení spotřeby energie pro nové domy realizované orgány veřejné správy již od roku 2016.

2. Naplnění cíle dizertační práce

Práce neaspírovala na žádný nový vědecký objev, ale na prosté ověření, jestli takové pasivní domy občanského vybavení je možné u nás stavět již dnes. Autor se nezabýval otázkou ekonomickou - feasibility study, nestudoval příčiny, proč se tyto domy staví (či spíše v našich podmínkách nestaví), ale shromáždil a podle jasně definovaných kritérií popsal a vyhodnotil reprezentativní vzorek domů (architektur) realizovaných v Česku, v Rakousku a v Německu od roku 2002 do roku 2013. Samotná skutečnost, že takové domy byly postaveny, že splňují definované standardy a že zřejmě fungují, necht' je pak důkazem pravdivosti hypotézy: stavět pasivní domy je v Česku možné.

Je nepochybné, že prokázání existence nějakého jevu, je důkazem o tom, že tento jev je možný a že jej pravděpodobně bude možno opakovat i nadále, pokud budou pro něj podmínky

stejně nebo lepší. Lze tedy konstatovat, že vzorky byly sesbírány a zhodnoceny z pohledu definovaných požadavků a že tedy cíl práce byl naplněn.

K diskuzi pak je, jestli dizertační práce nemohla mít ambice, nejen říci zda realizace takové architektury je teoreticky možná, ale za jakých podmínek je možná, resp. kdy je pro investora i společnost obecně výhodná.

3. Postup řešení

Metoda založená na definování objektu zkoumání, sběru dat, vymezení limitních podmínek pro zkoumaný vzorek i následný rozbor a vyhodnocení jsou příkladné a v kontextu jiných disertačních prací, a architektonického výzkumu vůbec, nadstandardní. Metoda vede ke správnému ověření hypotézy a umožňuje definovat jednoznačné výstupy.

Přínos doktoranda je zejména v systematickém přístupu k problematice, tím se liší výsledek jeho práce od jiných podobně tematicky zaměřených publikací.

Pokud by se práce měla zabývat podmínkami, za jakých jednotlivé stavby vznikaly, jak jsem naznačoval výše, tak v popisovaných ukazatelích u jednotlivých zkoumaných objektů postrádám cenu stavby vztahenou k obestavěnému prostoru (případně i ve srovnání s konveční výstavbou), podíl dotačních příspěvků či jiných zvýhodnění i místní legislativní technické požadavky. Také by byla žádoucí zpětná vazba od uživatelů pasivních domů, hodnocení zdravotních rizik apod. Nicméně jsem si zároveň vědom, že to by bylo zadání na další dizertační práce a asi z jiných oborů. Postup, jakým se problematiky zhostil jedinec-architekt pokládám za přiměřený.

4. Význam pro praxi nebo rozvoj vědního oboru

Cíl práce byl spíše praktický-informační než teoretický. Disertační práce, případně vydaná knižně, zajisté přispěje k propagaci výstavby budov veřejného vybavení z menším provozními nároky jak mezi projektanty architektky, tak v širší laické veřejnosti, pomůže překonat bariéry, obavy z takových staveb. Z hlediska architektury jako vědeckého oboru je práce přínosná již zmíněným systematickým přístupem ke zkoumání konkrétního typu architektury z pohledu nároku na energii.

Přestože v díle jednoznačně převládá snaha po objektivní vědecké výpovědi, tak tu a tam prosakují sdělení svědčící o autorově zaujetí problematikou, o stranění „ekologickým“ stavbám, což je koneckonců pochopitelné. Některé takové postoje, zejména v závěru, jsou ale dle mého soudu nepravdivé, či přinejmenším ve vědecké práci velmi diskutabilní.

V první větě na str. 135 např. autor v příkladech architektury pasivních domů uvádí, že „v současné době už v zásadě neexistují žádné smysluplné důvody stavět konvečně“. Myslím, že toto sdělení nevyplývá ze zkoumaného vzorku budov. To, že lze stavět pasivní domy, ještě automaticky nemusí znamenat, že je to výhodné a že nelze jinak. Nemyslím si, že pouhá neinformovanost brání tomu, aby se „ekologický“ způsob výstavby masově rozšířil. Koneckonců nedávný „boom“ solárních elektráren rychle u investorů překonal strach z neznámého. Aby autor dokázal, že dnes není již důvodu stavět konvečně, musel by rozebírat příčiny, proč se tak dnes staví. Nebo definovat nějaká obecnější architektonická kritéria kvality a prokázat, že je lépe splňují domy pasivního standardu. Ale tomu tak není, „povinné vlastnosti architektonického díla“ uvedené na str. 131 nejsou měřítkem architektonické kvality, ale indikátory potenciální energetické nenáročnosti provozu vybraného vzorku budov. Určitě lze najít přehršel staveb, která takto kritéria nenaplní a přesto není pochyb o tom, že se jedná o kvalitní architekturu. To by se pak stejnou logikou pohledu dalo tvrdit, že v „zásadě

neexistují žádné důvody stavět v energeticky pasivním standardu“. Direktivní omezování nějaké metody architektonické tvorby je v uměleckém oboru těžko přijatelné a kromě toho také pro udržení žádoucí rozmanitosti našeho prostředí z pohledu základních principů „udržitelného rozvoje“ nesprávné.

5. Formální úroveň dizertační práce

Dizertační práce obsahuje všechny obvyklé části, je logicky uspořádána a srozumitelně stylisticky a jazykově prezentována. Texty jsou účelně doplněny obrázky a přehlednými tabulkami.

6. Splnění podmínek dle § 47 odst. 4 vysokoškolského zákona

I přes výše uvedenou připomínku k dle mého soudu jisté neobjektivitě v závěru publikace jsem přesvědčen, že se jedná o kvalitní, nadprůměrnou dizertační práci. Doktorand v ní prokázal schopnost a připravenost k činnosti v oblasti výzkumu a teorie architektury.

Práce obsahuje původní autorské výsledky, které jsou postupně zveřejňovány v odborném tisku, o čemž svědčí bohatý seznam publikací.

Dizertační práci ing. arch. Petra Nováka doporučuji k obhajobě.

V Brně 24. ledna 2014

doc. Ing. arch. Gabriel Kopáček, Dr.